

ATIK SEVKİYATI TÜZÜĞÜ AVRUPA KOMİSYONU İLE TOPLANTI BİLGİ NOTU

2 HAZİRAN 2025

Atık Sevkiyatı Tüzüğüne (WSR) ilişkin olarak ilgili kurum ve özel sektör temsilcilerinin katılımıyla çevrimiçi bir toplantı düzenlenmiş olup, toplantıda Avrupa Komisyonu Çevre Genel Müdürlüğü tarafından Tüzüğe ilişkin genel bilgiler ve Tüzüğün uygulama tarihlerine ilişkin bilgiler verilmiştir. Bu kapsamda:

- Tüzüğün temel amacının atıkların sınır ötesi sevkiyatında çevrenin ve insan sağlığının korunmasını sağlamak ve aynı zamanda, Basel Sözleşmesi ve OECD çerçevesindeki uluslararası yükümlülüklerin de uygulanmasını ve bazı yönleriyle aşılmasını hedeflemek olduğu,
- Tüzüğün tüm atık türlerine uygulandığı, ancak AB tarafından tanımlanan “atık sonu” (*end-of-waste*) kriterlerine uygun olan atıkların bu düzenlemenin kapsamı dışında olduğu,
- Mayıs 2027 tarihi itibarıyla OECD üyesi olmayan ülkelere atık ihracatının kısıtlanacağı, AB’den atık ithal etmek isteyen söz konusu ülkelerin bu yöndeki taleplerine dair Komisyona başvuruda bulunduğu, bu çerçevede yapılan 30 ülke başvurusunun değerlendirme sürecinde olduğu, hangi ülkenin ne tür atık türü için talepte bulunduğuna dair bilginin Komisyon sitesinde yayınlanmış olduğu¹, yapılan başvuruların atık türü düzeyinde değil ülke düzeyinde değerlendirildiği, atık ithalatı izni verilecek olan ülkelerin de OECD ülkelerine benzer şekilde tesis denetim yükümlülüğüne tabi olacağı,
- Tüzüğün ayrıca, döngüsel ekonomiye yeniden kazandırılacak atıkların sevkiyatını kolaylaştırmayı amaçlayan hükümler içerdiği, bu kapsamda en önemli yeniliklerden birisinin dijitalleşme olduğu,
- Mayıs 2026’dan itibaren, tüm üye ülkelerin yetkili makamları ve ekonomik aktörlerinin, DIWAS (*Digital Waste Shipment System*) adlı merkezi sistem üzerinden tüm belge ve bilgileri dijital ortamda paylaşmakla yükümlü olacakları,
- Halihazırda bazı üye devletlerde yerel sistemlerin bulunduğu ve bu sistemlerin DIWAS’a entegre edileceği, üçüncü ülkelerin de bu sistemi gönüllü olarak kullanabilecekleri,
- 2026 yılı Mayıs ayından itibaren, AB dışına yapılacak her türlü plastik atık ihracatı için önceden bilgilendirilmiş onay (PIC) prosedürünün uyulmasının zorunlu hale geleceği, Komisyon tarafından, AB dışındaki ülkelerde plastik atıkların nasıl yönetildiğini değerlendiren bir çalışma yürütülmekte olduğu,
- AB düzeyinde yeni bir “Atık Sevkiyatı Uygulama Grubu” (*Waste Shipment Enforcement Group*) oluşturulduğu, iki hafta önce ilk toplantısını gerçekleştirildiği ve

¹ OECD üyesi olmayan ülkelerin atık ithalatı talepleri: <https://circabc.europa.eu/ui/group/636f928d-2669-41d3-83db-093e90ca93a2/library/022468a4-c3de-4bef-893c-40d845aceb2a/details>

T.C. Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve AB Genel Müdürlüğü
AB Tek Pazar ve Yeşil Mutabakatı Dairesi

AB genelinde denetim ve uygulama çalışmalarının daha koordineli ve etkili biçimde yürütülmesini sağlanmasının amaçlandığı aktarılmıştır.

Toplantının soru-cevap bölümünde:

1) Tarafımızca, hammadde niteliğindeki hurda atıklar ve Atık Sevkiyat Tüzüğü'ndeki kısıtlayıcı hükümler konusunda daha önceki toplantılarda da dile getirildiği üzere endişelerimizin bulunduğu ifade edilmiştir. Çelik ve Metal Eylem Planı ile Otomotiv Eylem Planı çerçevesinde de çelik hurdasının stratejik bir hammadde olarak tanımlandığı ve bu kapsamda AB'nin bu yaklaşımının, ticaret ve sürdürülebilirlik hedefleri kapsamında değerlendirilmesi istenmiştir.

– Komisyon tarafından cevaben, bu konuların başka Komisyon birimlerinin yetki alanına girdiği, Çelik ve Metal Eylem Planında, WSR'ye yapılan atfın yeni bir düzenleme veya yaklaşım içermediği, belgede yalnızca, bu düzenlemenin atık ihracatının çevreye ve insan sağlığına zarar vermeyecek şekilde yönetilmesini sağlamaya yönelik araçlar sunduğu ifade edilmiş, WSR'in temel amacının atık ticaretini kısıtlamak değil atık kaynaklı çevresel sorunların önüne geçmek olduğuna yönelik yaklaşım yinelenmiştir.

2) Denetim sisteminin nasıl uygulanacağı (denetim yöntemleri, denetçilerin nitelikleri, denetçi akreditasyon süreci), bu sürece ilişkin rehber bir dokümanın yayımlanıp yayımlanmayacağına ilişkin sorularımıza cevaben:

– Düzenleme kapsamında getirilen denetim yükümlülüğünün, AB'den ihracat yapan şirketlere yönelik bir zorunluluk olduğu, Komisyon'un her bir denetimi tek tek inceleyip onaylaması gibi bir prosedür bulunmadığı, ihracatçı firmaların varış noktasındaki tesislerde bu denetimin yapılmasını sağlamakla yükümlü olduğu, AB içi sevkiyatlar için böyle bir denetim zorunluluğu öngörülmediği, bunun nedeninin ise, AB içerisinde tesislerin izinlerine ilişkin güçlü bir düzenleyici çerçevenin bulunması olduğu belirtilmiştir.

Komisyon tarafından tesislere ilişkin bir kayıt sistemi oluşturulacağı, bu sistemde, Komisyon'a bildirilmiş olan denetimlerin genel bir listesi yer alacağı ancak bunun sadece bilgi amaçlı olacağı ve ihracatçı firmaların aynı tesis için birden fazla denetim yaptırmasını engelleme amaçlandığı belirtilmiştir.

Komisyonun bu denetimleri doğrulamayacağı ya da geçerliliğini değerlendirmeyeceği ifade edilmiştir. Denetimlerin geçerliliğini değerlendirme yetkisinin, AB üye ülkelerinin yetkili makamlarında ve aynı şekilde üçüncü ülke makamlarında olacağı bildirilmiştir.

Atığın eğer, ön bildirim ve onay (PIC) prosedürüne tabi ise, denetim raporunun, yetkili makamların sevkiyata onay verip vermeyeceğini değerlendirirken kullanacağı araçlardan biri olacağı; ayrıca, denetim raporunun tek başına bir izin olmadığı, gereken belgelerden sadece birisi olduğu ve sevkiyat sürecinde hazır bulundurulması gerektiği belirtilmiştir.

T.C. Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve AB Genel Müdürlüğü
AB Tek Pazar ve Yeşil Mutabakatı Dairesi

Öte yandan, denetimlere ilişkin ek bir rehber doküman yayımlamaya yönelik planlarının bulunmadığı ancak paydaşlar ve yetkili makamlar tarafından güçlü bir şekilde böyle bir rehbera ihtiyaç duyulduğu yönünde geri bildirim alınırsa değerlendirilebileceği ifade edilmiştir.

3) Tesislerin denetim sürecine nasıl hazırlanabileceği, denetim prosedürlerinin pratikte nasıl işleyeceği, tesislerin hangi koşulları sağlamalarının beklendiği, denetçilerin kimler olabileceği, bu denetim hizmetlerinin kimler tarafından sunulabileceği gibi sorularımıza ilişkin:

- Tüzüğün Ek 10’unda denetimi gerçekleştirecek tesislerin uyması gereken temel koşullara ilişkin bilgilerin ve denetlenecek konulara dair bilgilerin yer aldığı, denetçilerin bağımsız olması gerektiği gibi gerekliliklerin tanımlandığı ifade edilmiştir. Diğer yandan, yalnızca AB tarafından akredite edilmiş denetçilerin bu denetimleri gerçekleştirmesi yönünde bir sınırlama bulunmadığı, dolayısıyla Türk mevzuatına göre akredite edilmiş denetim firmaları veya denetçilerin bu işlemleri gerçekleştirebileceği bildirilmiştir.

“Çevreye uygun koşullarda işleme” (*environmentally sound management*) kavramına ilişkin referans noktasının, AB ile eşdeğer koşullar olduğu, özellikle Ek 9’da listelenen AB mevzuatları ile uluslararası kılavuz dokümanların esas alınacağı ifade edilmiştir.

4) Atıkların çevreye duyarlı yönetimi için yerine getirilmesi gereken koşullar için Komisyonun bir kontrol listesinin bulunup bulunmadığına ve üçüncü ülkelerle yapılabilecek ikili anlaşmalara ilişkin sorumuza cevaben

- Böyle bir kontrol listesinin (*checklist*) bulunmadığı, ayrıca şu anda, hiçbir OECD ülkesiyle böyle bir ikili anlaşma süreci yürütülmediği, AB açısından böyle bir sürecin kısa sürede sonuçlandırılacak bir işlem olmadığı, OECD ülkeleriyle de böyle bir ikili anlaşma değerlendirilirse, bu durumda OECD dışı ülkelerin başvurularının değerlendirilmesinde kullanılan WSR Ek 8’deki unsurların referans alınabileceği ifade edilmiştir.

5) Atıklar sevkiyatı için Komisyonun geliştirmekte olduğu dijital sisteme ilişkin detaylara ve buna üçüncü ülkelerin entegre olma olasılığına ilişkin sorumuza cevaben:

- 21 Mayıs 2026 itibarıyla, AB üye devletlerinin yetkili makamları ile tüm ekonomik operatörleri, Atık Sevkiyat Tüzüğü’nün 27. maddesinde belirtilen tüm bilgi ve belgeleri elektronik ortamda paylaşmakla yükümlü olacağı, hangi bilgilerin elektronik olarak paylaşılması gerektiğinin bu maddede açıkça tanımlandığı, DIWAS (*Digital Waste Shipment System*) isimli bu dijital sistemin geliştirilmesinin bu madde temelinde yürütüldüğü ifade edilmiştir.

Ulusal dijital sistemi olmayan üye devletlerin doğrudan DIWAS’ı kullanabileceği, ulusal sistemi olan ülkelerin ise DIWAS’a entegre olacağı merkezi bir sistem bulunacağı, bu sistemin AB içerisinde zorunlu hale geleceği belirtilmiştir.

T.C. Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve AB Genel Müdürlüğü
AB Tek Pazar ve Yeşil Mutabakatı Dairesi

Diğer yandan, üçüncü ülkeler açısından da eğer halihazırda bir ulusal dijital atık yönetim sistemi varsa, bu sistemin DIWAS'a nasıl bağlanabileceğine dair uygulama tüzüğü (*implementing act*) taslağının² önümüzdeki haftalarda kabul edilmesinin beklendiği, Türkiye gibi üçüncü ülkelerden böyle bir bağlantı isteği olursa ilgili uygulama tüzüğünde yer alan teknik şartlara uyum sağlanması halinde, DIWAS sistemine entegrasyonun mümkün olacağı bildirilmiştir. Konuya ilişkin olarak ülkemizle teknik görüşmeler yapmaya hazır olduğu ifade edilmiştir.

Eğer Türkiye'de henüz böyle bir sistem yoksa, gönüllü olarak AB ile atık sevkiyatı içeren işlemler söz konusuysa hem yetkili makamlar hem de ekonomik operatörlerin doğrudan sistemi kullanabileceği, sistem AB içinde zorunlu olacağı için, öncelikle AB üye ülkelerindeki kurumlara yönelik eğitim, kılavuz ve dokümantasyon hazırlıkları yapıldığı, ancak bu materyallerin, ilerleyen dönemde AB dışı ülkeler için de geçerli olacağı ve bu sistemin, bir denetim aracı veya bir raporlama platformu olmayacağı ifade edilmiştir.

6) Denetim otoriteleri ile üçüncü ülkeler arasında daha yapısal ve geliştirilmiş bir iş birliği mekanizması öngörülüp görülmediğine ve bu konuda OLAF ile herhangi bir görüşme bulunup bulunmadığına yönelik sorumuza cevaben,

- DG Environment ve OLAF ile birlikte, üye devletler arasında daha yapısal bir iş birliği ve koordinasyon geliştirilmesi yönünde çalışmalar yürütüldüğü, bu çerçevede, Türkiye ve diğer ilgili üçüncü ülkelerle iş birliği geliştirilmesinin olumlu olacağı ifade edilmiştir.

Atık Sevkiyatı Uygulama Grubunun (*Waste Shipment Enforcement Group*), bu doğrultudaki enstrümanlardan biri olduğu, Grubun üçüncü ülkelerle ilişkileri güçlendirmek için önemli bir araç olarak değerlendirildiği belirtilmiştir.

7) Atık Sevkiyatı Tüzüğü kapsamında plastik atıklara ilişkin hükümlere ve OECD üyesi ülkelerin plastik atık yönetimine dair hazırlanacak değerlendirme raporuna ilişkin sorularımıza cevaben:

- Mayıs 2026 tarihinden itibaren, AB dışına yapılacak her türlü plastik atık ihracatının bildirim prosedürüne (PIC) tabi olacağı, Komisyonun, AB'den büyük miktarda plastik atık ithal eden OECD ülkelerine yönelik ihracatı inceleyen özel bir rapor hazırlama yükümlülüğü bulunduğu, bu ülkeler arasında Türkiye'nin de yer aldığı, bu çerçevede, AB'nin Türkiye'ye plastik atık ihracatının çevresel etkilerine ilişkin değerlendirme yapılması planlandığı ve değerlendirme süreci kapsamında, Türkiye'deki yetkili otoritelerle ve paydaşlarla daha ayrıntılı istişarelere ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.

İhracat sonrası plastik atıkların Türkiye'de nasıl işlendiği, yönetildiği, geri kazanım süreçleri ve potansiyel çevresel etkileri gibi konuların değerlendirileceği, ayrıca geçmişte yaşanan yasadışı sevkiyat vakalarının da dikkate alınacağı, bu sorunların

² DIWAS Uygulama Yönetmeliği Taslağı: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14177-Waste-shipments-interoperability-of-systems-for-electronic-submission-and-exchange-of-information-and-documents_en

T.C. Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve AB Genel Müdürlüğü
AB Tek Pazar ve Yeşil Mutabakatı Dairesi

çözümü için iş birliği olanaklarının değerlendirileceği, bu kapsamda Türkiye'deki yetkili makamlarla bu konuya özgü bir çalıştayın 2025 sonu veya 2026 başında düzenlenmesinin hedeflendiği aktarılmıştır.

8) Ambalaj ve Ambalaj Atıkları Tüzüğü (PPWR) kapsamında plastik ambalajlarda asgari geri dönüştürülmüş içerik kuralının karşılanabilmesi için üçüncü ülkelerdeki tesislerin AB ile eşdeğer şartlarda faaliyet göstermesinin beklendiği dikkate alındığında, WSR kapsamında plastik atık ithalatı yapan tesislerde yapılacak denetimlerin PPWR için geçerli olup olmayacağına ilişkin sorumuza cevaben:

– Ambalaj mevzuatı kapsamında söz konusu hükmün nasıl uygulanacağını Komisyon tarafından önümüzdeki yılın sonuna kadar daha ayrıntılı olarak netleştirileceği, bu süreçte bazı denetim süreçlerinin de söz konusu olabileceği, bu bağlamda, farklı denetim türlerinin birbirini nasıl tamamlayabileceği ve uyumlu biçimde nasıl uygulanabileceği konusunun önemli olacağı, denetimde belirli unsurların kontrol edildiğinde, bu bilgilerin başka bir denetimde de kullanılabilmesi, böylece farklı denetim türlerinin tekrarlanmasının önlenmesinin hedeflendiği aktarılmıştır.

9) Atık sonu kriterlerinin (*End of waste*) düzenlemeden muaf tutulacağından bahisle, AB'de atık sonu kriteri olan bir atık türünün atık-sonu kriteri olmayan bir ülkeye ihraç edilmesi halinde işleyişin nasıl olacağına ve AB'de atık sonu kriterlerinin revizyonuna ilişkin sorularımıza cevaben,

– Atık Sevkiyatı Tüzüğü 29. Madde uyarınca temel prensibin atık ticareti yapan iki ülke arasında atık rejimine dair farklılaşma olması durumunda, daha sıkı prosedürün uygulamada esas alınması olduğu, bu çerçevede AB'den atık-sonu kriterine uygun bir ürünün söz konusu kriterin uygulanmadığı bir ülkeye ihracatında, o ticaretin “atık” sınıflandırmasına uygun olarak ve dolayısıyla WSR hükümlerine göre gerçekleştirileceği, benzer şekilde “tehlikeli atık”-“tehlikeli olmayan atık” sınıflandırmasında farklılık olması durumunda da ticaretin daha katı hükümlerin uygulandığı “tehlikeli atık” kategorisine göre gerçekleştirileceği,

Diğer taraftan, halihazırda bazı plastik ve tekstil atık türleri için de atık sonu kriterlerin oluşturulmasına yönelik çalışmalar yürütüldüğü, diğer bazı malzeme akışları için de AB düzeyinde benzer kriterlerin geliştirilmesi ihtimalinin değerlendirildiği aktarılmıştır.

10) Üçüncü ülkelerdeki su ürünleri işleme tesislerinden kaynaklanan organik atıkların Tüzük kapsamında nasıl değerlendirileceğine ilişkin sorumuza cevaben:

– Atık olarak kabul edildiğinden, Atık Sevkiyat Tüzüğü kapsamındaki genel kuralların geçerli olacağı, eğer organik atık bildirim prosedürüne tabi olarak değerlendirilirse, ön onay prosedürlerine uyması gerekeceği, diğer taraftan yeşil listede yer alan bir atıksa (*green list*) ön onay olmadan ihraç edilebileceği ancak 2027 Mayıs itibarıyla geçerli olacak denetim yükümlülüklerinin uygulanacağı ifade edilmiştir.